

Náš List

Izhaja vsako soboto: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — „Náš List“ ima vsak mesec prilogo „Slovenska Gospodinja“ ter velja za celo leto 5 K. za pol leta K 2:50. Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira.

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tritropna petit-vrsta 16 v. za enkrat, 14 v. za dvakrat, 12 v. za trikrat, za večkratno objavljenje nizke cene.

Leto I.

V Kamniku, 25. novembra 1905.

Štev. 47.

Splošna in enaka volilna pravica, dr. Ivan Tavčar in socialna demokracija.

Gauč ima pri vsej svoji nezmožnosti vendar eno veliko zaslugo: dal je povod veliki agitaciji za splošno in enako volilno pravico, in danes se mora vsakdo uprav čuditi, odkod naenkrat ta silen naval proti oni hiši na Dunaju, kjer so zapirali do zdaj narodom, trkajočim na vrata po pravici, duri pred nošmi. Čuditi se moramo, odkod tudi pretežna večina liberalne stranke na Slovenskem, ki se ogreva danes za volilno reformo, kakor se kaže, še precej tople, čeprav je prepričana, da vzame ta pravica narodu njej skoro vse mandate. Saj je znano, da so se postavili možje, ki so bili še včeraj z dr. Tavčarjem eno — vsaj oficijelno — danes proti njemu in glasujejo za splošno, enako, direktno in tajno volilno pravico. Storili so to pod vtisom večine somišljenikov v liberalni; kdor pa je storil to tudi vsled samega sebe, ta je vreden dvojne pohvale.

Toda če se čudimo, da je dobila volilna reforma tako nepričakovano celo javnost zase, skoro brez razlike strank (stranke veleposestnikov vsled njenega nenavadno pičlega števila somišljenikov ne more nihče resno vpoštevati), moramo ta vzrok tudi pojmiti: ljudje so se zavedli svojega čuta pravice, vstal je v njih instinkt, ki je bil sicer neizražen do zdaj in je čakal tiste velike besede, ki je poklicala v boj, ali zdaj, ko je vrgla socialna demokracija ta boj v politično areno naše monarhije, je izbruhnil ta čut po pravici — ki so ga znali razni politiki dotlej tako umetno prikrivati ljudstvu in je slepiti z raznimi drugimi besedami, da je narod res pozabil to svojo prvo in najpriprostejšo zahtevo — z vso silo na dan. Tako je pripela socialna demokracija (ki se opira kot revolucionarna-komunistična struja le na delavce pri industrialnih podjetjih) kot politična stranka v tem boju tudi druge stranke nase.

Lajoš Košut.

Njegovo življenje in delovanje.

III.

Prestolni govor v madjarščini. — Košutova sijajna govorniška zmožnost. — Njegovo brezvestno žaljenje Slovanov. — Vodnik revolucionarne stranke. — Vojaštvo mu napravi podoknico. — Vladar dovoli in podpiše vse.

V opoziciji pa niso bili vsi zadovoljni s Košutom, zdel se je mnogim prenapet, prenapet in bali so se posledic, ki bi jih mogle imeti njegove ideje. Nemirnejši iz opozicije so bili zanj, a teh je bilo premalo. Že je sklenila opozicija, da ne postavi Košuta kandidatom v predstojeh volitvah za državni zbor. Tu pa se dvigne iz opozicije grof Ljudevit Batjani, zavzel se je za Košuta, ker ga je menil vporabiti kot orožje proti vladi, in res je prodril Košut pri volitvah v komitatu glavnega mesta. To je bilo koncem leta 1847. Državni zbor se je sešel v novembru in otvoril ga je sam kralj s prestolnim govorom v madjarskem jeziku, kar se že več stoletij ni zgodilo. Navdušenje prisotnih je bilo tako velikansko, da je nastal v dvorani res pravi vihar, ki ni hotel pojenjati.

Ali državni zbor je imel rešiti tudi več važnih vprašanj, pred vsem voliti novega palatina*. Umrlega

* Palatin je na Ogrskem najvišje dostojanstvo, ki je more doseči posvetnik. Palatin je varuh mladoletnih vladarjev, on nosi pred vladarjem kraljevo krono, je posredovalec med stanovni in kraljem. Palatin je bil do leta 1867. tudi najvišji sodnik v deželi.

Govorili smo že zadnjič o volilni reformi in o vzrokih, zakaj sta njena pristaša tudi naši dve stranki. Ni nam danes, da bi ponavljali ali kaj pristavili, kajti povedali smo to, o čemur smo prepričani tako jasno, da ne more biti o našem mnenju nobenega dvoma.

Pečati pa se hočemo malo več z izjavo, ki jo je podal slovenski poslanec dr. Ivan Tavčar v parlamentu glede volilne reforme in to edino v ožigled temu, da smo čitali v 316. številki osrednjega glasila avstrijske socialne demokracije nekaj temu podobnega.

Kaj je torej dejal dr. Tavčar v poslanski zbornici glede volilne reforme? Izrekel se je sicer za splošno in enako volilno pravico, ali to je dati le takim osebam, ki so potrebno izobražene, kajti po njegovem mnenju si ne more človek, ki ni obiskoval gotovih šol ali nima v našem družabnem življenju primerne socialnega mesta, napraviti svojega lastnega prepričanja. Dr. Tavčar bo rad pripoznal, da so navadno izobraženci politično še manj zavedni in zanesljivi, kakor najbolj priprost človek in da ni z akademično izobrazbo v nobeni zvezi politična zrelost — kdor se ravno sam iz svojega lastnega nagiba ni zanimal in učil političnih znanosti! Kajti kdor se politike ne uči, temu je ta le šport ali pa vsakdanji kruh. Pri volitvah ne pride v poštev, kaj se je kdo kdaj učil ali kaj ve, ampak kako misli in kaj hoče. Dr. Tavčar mora že vsled svoje politične rutine uvideti, da mu je bilo pri vsakokratni volitvi le na tem ležeče, kaj so volilci mislili tedaj, ko so korakali k volilni urni, in ne, kaj so se kdaj učili, ali veljajo kaj v naši družbi ali ne. Dr. Tavčar si je mislil, da morejo in smejo odločati v javnih vprašanjih (ki se tičejo vendar vseh!) samo taki, ki se izkažejo s potrebno izobrazbo, s potrebno inteligenco. Ali ravno on kot inteligenten človek bi moral uvideti, da je naravnost prazen sen, misliti, da more vladati izobražen človek s tem, če gre na vsakih šest let poenkrat na volišče! Res pa je, da je mogoče na ljudstvo vplivati le s tem, če se gre med njega, če

nadvojvodo Jožefa, ki je opravljal službo palatina celih petdeset let, je bilo nadomestiti z novim in vse ogrske stranke, prav tako starokopitna vladna kakor opozicijska, so želele, da bi ga nadomestoval mladi, na Ogrskem vzgojeni nadvojvoda Štefan, ki ni le govoril madjarščino gladko kakor vsak rojen Madjar, ampak tudi ob vsaki priliki javno pokazal svojo posebno naklonjenost ogrskim deželam. Kandidaturo nadvojvoda Štefana palatinom je utemeljeval sporazumno z vladno stranko poslanec peštanskega komitata — Košut.

Ob tej priliki je pokazal ta svojo sijajno govorniško zmožnost na tak način, da si je pridobil s tem mahoma večino v opoziciji in navdušenje zanj je rastlo od trenutka do trenutka. Košut je postajal glavar opozicije in stopal s tem na mesto tistega moža, ki se je postavil nekoč v bran za njega in ki je opozicijo tudi faktično vodil: štiridesetletni grof Batjani, ki je bil poldrugo leto za temi dogodki ustreljen kot puntar proti cesarju 6. oktobra 1849...

Poleg volitve novega palatina in nekaterih drugih notranjih upravnih zadev, ki jih je moral rešiti državni zbor, pa je bilo na dnevnem redu še jezikovno vprašanje.

Stanovi so predlagali: madjarski jezik mora postati uradni jezik za vse ogrske pokrajine izvzemši Slavonijo in Hrvatsko. Madjarščina mora biti edini jezik, v katerem se sme poučevati v šolah, vsi nadpisi po deželi morajo biti madjarski. Hrvatsko ob-

je z njim v neprestani zvezi — in tega ni storil dr. Tavčar in zato je lahko v strahu za svoj in svoje stranke mandate. On kot inteligenten človek ne vpliva na ljudstvo niti z besedo niti s pisavo — in to je vendar edino orožje, s katerim se ravna maso lahko na tisto pot, ki jo je on kot izobraženec našel za pravo in koristno za svoj narod. Vsak inteligenten človek pa se mora sramovati pred samim seboj, če nima nobenega drugega sredstva v svrhu vplivanja na svoj narod, kakor ravno — posebno pravico, oddati svoj volilni listek.

S tem pa, da je hotel vzeti dr. Tavčar tako mnogim volilno pravico, ni le pomislil, da najdemo nebrojkrat priprostega človeka, ki morda niti brati in pisati ne zna, ki pa kaže vse drugačno politično zanimanje — in politično zanimanje je obenem že politična zrelost — kakor marsikak v našem javnem življenju visoko čislani gospod, on je tudi pozabil, da je ravno volilna pravica sredstvo, s katerim se narod politično izobrazila. Če pa se boji dr. Tavčar, da so slovenski volilci premalo izobraženi, kako to, da se je spomnil na to šele zdaj? Če je bil on dalekoviden in je prepričan, da je njegov ugovor upravičen, potem bi vendar vsak politik že davno skrbel, da ljudstvo izobrazila. In javnosti je znano, da ni ne „Prosveta“ ne „Akademija“ niti dr. Tavčarjeva iniciativa niti njegovo delo — da, ob ustanovitvi obeh so se delale od liberalne strani celo ovire in težkoče. Kako pa se oficijelna liberalna stranka zanima za poljudna predavanja „Akademije“, kako podpira njeno delovanje, kako silno se navdušuje za ljudske knjižnice, pa je znano, tudi če ne spominjamo na govornika v ljubljanskem občinskem svetu, ki je peljal samega sebe ad absurdum.

Prav tako pa, kakor se gre pri volitvi samo zato, kaj ljudstvo hoče in kako misli, in ne, kaj se je kdaj učilo — prav tako je tudi popolnoma neopravičena druga zahteva, ki je tej slična: soditi volilno pravico potem, koliko kak narod poseduje na premoženju in koliko plačuje davkov.

režje so imenovali „ogrsko Primorje“ in ukazali, da morajo nositi vse ladje, katerih lastniki bivajo v tem Primorju, madjarsko trobojnico rdeče-belo-zeleno. Jezik, v katerem se edino smejo poučevati predmeti v šolah na Hrvatskem, je madjarščina.

Košut je napenjal vse sile, da dobi večino za te predloge, in res je dobil pri glasovanju komitatov zase 45 glasov, proti ali pa sploh ni glasovalo le malo slavonskih komitatov. Zaman se je upiral proti veljavnosti novega zakona tudi hrvatski poslanec Metel Ožegović. Dejal je: Hrvatska, Slavonija in Primorje tvori svoje kraljestvo, ki je popolnoma neodvisno od Ogrske, ima celo svoj lastni državni zbor in svoje postave. Govoril je proti zahtevi, s katero se ga sili govoriti in pisati samo v jeziku, ki v njegovi deželi niti pravne veljave nima. In kako mu je odgovorila opozicija? Z divjim vpitjem in besnim kričanjem. Košut je zaklical: „Kje pa je Hrvatska? Saj je tako majhna, da niti za en zajtrk ne zaleže. Jaz Lajoš Košut ne pripoznam na Ogrskem nikdar in nikoli še kake druge narodnosti, kakor samo madjarsko. Vem sicer prav dobro, da bivajo tu ljudje in plemeni, ki govore drug jezik, ali več kakor enega naroda ni v tej deželi.“

To so bila dejstva*, s katerimi je mislil utemeljiti Košut svoje preganjanje in sovraštvo vsega, kar ni madjarskega, tisti človek, ki je po rodu sam Slovan! In ko se mu je hotel postaviti nasproti grof

* Correspondence relative to the Affairs of Hungary 1847 — 48 — 49. II. zvezek.

S tem je nastopila — sicer zelo previdno in oprezno — tista stranka, ki smo ji dali vsikdar radi spričevalo neomejene politične poštenosti v boju za splošno in enako volilno pravico: nemška socialna demokracija.

Dunajska „Arbeiter-Zeitung“ objavlja v svoji 316. številki uvodni članek pod naslovom „narodno vprašanje in volilna reforma“. Tam pravi — in to čitamo v socialističnih publikacijah prvič — da ni razdeliti volilnih okrajev le po številu prebivalcev, ampak tudi po davkoplačevalni zmožnosti. To se pravi: majhen volilni okraj, katerega prebivalstvo plačuje veliko davka, ima voliti prav tako enega poslanca, kakor velik (namreč po številu prebivalstva) okraj, katerega prebivalstvo plačuje manjše davke. Primer: Okraj, ki ima 30.000 prebivalcev, a plačuje 50.000 kron davka, ima prav tako enega poslanca, kakor okraj s 100.000 prebivalci, ki plačuje bodisi vsled uboštva ali vsled nerazvite industrije skupno komaj 50.000 K. Nekateri nemški socialisti — mi ne moremo trditi, da je to mnenje vseh — zahtevajo torej za gospodarski bolj razvite narode več zastopnikov v zbornici, kakor za one, ki se niso mogli povzdigniti gospodarski še tako visoko, kakor njih sosed. In pri tem pravijo, da ni s tem kršena enaka volilna pravica.

Člankar podpre to svojo trditev s tem, da pravi, saj ima vsak polnoleten človek volilno pravico. To je brezdvomno res. Vsak zase dobi res pravico, oddati svoj listek — torej splošna volilna pravica — ali to ni več enaka, kajti volilna reforma ni dana za vsacega posebej, ona je dana masi kot celota. S tem pa mora biti izključeno, da bi imelo n. pr. kranjsko nemštvo za 20% več volilne pravice kakor mi, samo zaradi tega, ker plačujejo oni toliko odstotkov več na zemljiščnem davku kakor Slovenci.

Kakor je zahteval dr. Ivan Tavčar povečanje volilne pravice tistim skupinam, ki se morejo izkazati z večjo izobrazbo (žal, da se ni povedal ob tej priliki tudi način, kako bi se moglo to zgoditi), tako zahteva torej zdaj socialistična stranka tudi večje pravice tistim skupinam, ki plačujejo večji davek. Taka volilna reforma bi bila krivična novost, ki je ne srečamo v nobeni državi, kjer so uvedene splošne in enake volitve in naravnost nerazumljivo nam je, kako se je mogla ta stranka ogreti za tako volilno reformo, ki obljublja le Nemcem ohranitev vseh dosedanjih mandatov — ko je vendar izdal dr. Adler, kot pravi vodja avstrijske socialne demokracije, že leta 1893. ostro pisano knjižico prav proti takemu zlorabljenju dejstva, da plačujejo nekateri več davka, drugi manj. Njegov napad na volilno krivico v Avstriji je bil celo tako hud, da mu je vlada zaplenila brošuro.

Pod imenom Synoptikus znani publicist kritikuje že pred štirimi leti zahtevo nekaterih, naj se razdele volilni okraji ne samo po številu prebivalstva, ampak v gotovih ozirih naj se vpošteva tudi njih plačilna moč. On govori sicer o davčni dolžnosti, ali ta je istovetna s plačilno silo. Pravi namreč, da smatra vsak tak državo kot navadno delniško družbo, ki skrbi za javen red in mir potom svojega upravnega aparata in parlamenta, in čim več delnic ji plačuje kdo, tem večje pravice ima. Ponavljamo še

Batjani in mu dokazati krivico in nasilnost njegovih zahtev, je nalletel med opozicijo na tak odpor, da je izgubil še tisto malo število somišljenikov, in mogočno je stopal na njegovo mesto voditelja stranke — Košut.

Proti Košutu je govoril tudi hrvaški poslanec Bužan, ki je branil zlasti pravice Hrvatske do Primorja, ali poslušal ga ni niti Košut niti stranka, v kateri je dobil slednji že premoč in s tem vodstvo.

Med tem je izbruhnila na Francoskem februar-ska revolucija, pregnan je bil s prestola Ljudevit Orleanski in njegov rod, in ko je prišla ta vest do Košutovih ušes, mu je dajala nov pogum, nov up. Ali vest o pariški revoluciji je napravila tudi na poslance, ki so zborovali v Požunu, globok utis. Večina je sklenila, predložiti neposredno samemu kralju svoje zahteve in Košut sam je podpiral ta predlog v dolgem ostrem govoru, ki ni bil naperjen samo proti ogrski vladi, ampak tudi na tiste može v Avstriji, ki so dajali pravzaprav povod k občni nezadovoljnosti. Košut je govoril o vonju politike kneza Meterniča, ki smrdi po mrljih. Bilo je to 2. marca 1848 in enajst dni potem je izbruhnila že revolucija na — Dunaju.

Ker je bival med tem novo izvoljeni palatin na Dunaju, kamor je šel sporazumno z magnati, ki so slutili, da se pripravljata tudi na Ogrskem revolucija, je naravno, da niso hoteli sklicati magnati nobenih

enkrat, da je res, da vsak posameznik zase ni prikrajan, a to le navidezno, kajti če imamo dva okraja po 50.000 in po 100.000 volilcev, potem ima volilec iz prvega okraja v resnici še enkrat toliko pravic kakor volilec iz okraja, ki šteje 100.000 volilcev.

Da pa ne more biti združena z večjo davčno silo večja politična pravica, je očitno iz naslednjega:

Državo tvori celota, brez razlike, kdo plačuje večje davke in kdo manjše. Ta ljudstva imajo svoj interes na upravi in zato si volijo svoje poslance. Dolžnost teh je, zastopati prav tako bogatina kakor siromaka. Če je poslančeva dolžnost napram vsem enaka, potem morajo imeti tudi vsa ljudstva isto pravico in ne, da bi si volila kaka skupina lahko več poslancev samo zaradi tega, ker je njena davčna moč večja. Danes je obdačen vsak človek enako s to posebnostjo, da trpe pri tem ravno najrevnejši največ. Ko predpisuje država davke, jih ne odmerja nikdar po tem, kdo jo rabi večkrat. Na to se ona sploh ne ozira. Zato pa tudi ne more zahtevati n. pr. nemški narod več zastopnikov, kakor mu jih gre po številu njegovega prebivalstva, če tudi plačuje večje davke, kakor isto število drugega naroda. S tem, če pomenjajo Nemci večjo davčno silo, imajo oni že itak od tega svoj dobiček, kajti kdor plačuje več davka, ima tudi več blaga in je njegovo stanje udobnejše. Če imajo avstrijski Nemci večjo industrijo kakor mi Slovenci, res ne morejo biti ponosni na to dejstvo, kajti našim Nemcem so prinesli industrijo šele njih rojaki iz rajha, ti so jo pobrali zopet v Angliji.

Primerjajmo samo še en slučaj. Na Kranjskem je vsa industrija v nemških rokah, zato tudi pomenjajo oni večjo davčno silo kakor Slovenci. Kdo pa ima od tega dobiček, država ali Nemci? Gotovo le slednji, kajti če bi ne bila med nami tako vkoreninjena njih industrija, bi se morala razviti zdaj naša, in mi bi plačevali potem te davke. Nemška industrija bi bila med nami nemogoča. Država bi prejela torej ves ta davek vseeno, če ne od Nemcev, pa od nas, kajti izdelke industrije vendar vedno potrebujemo. Iz tega postane razvidno, da je državi vseeno, kdo plačuje davke. Eden jih mora, in naj je ta kdor že. Torej tudi ne more dati ona skupini, ki se izkaže z večjo svoto davka, več politične pravice.

Poslanec ne zastopa v zbornici davka, ampak ljudstvo; in po našem mnenju bi potreboval narod, ki je gospodarski slab, prej večjega zastopstva kakor pa ekonomski dobro situirano ljudstvo!

Moderna država mora imeti svoj interes le na mišljenju svojih članov, nikjer pa ni zapisano, da je navezano to na večjo davčno silo ali pa na večjo šolsko izobrazbo.

Toda zakaj pa se je izrazila socialistična stranka za dopustnost tega ozira na davčno moč narodov? To pripozna odkrito: s tem varuje Nemcem njih dosedanje število mandatov! Če pa boli Nemce tako zelo, da smo tudi mi v državi, pa naj nas vendar izločijo. Mi gremo prav radi pod — svojo streho. Svojih pravic pa si kratiti ne damo. To naj vpošteva tudi avtor uvodnika v 316. štef. osrednjega glasila avstrijske socialne demokracije. —

Slovcem pa kažeta ta dva slučaja, kako previdni moramo biti in kaj se pripeti véasih človeku

sej, tembolj, ker so čakali, s kakšnimi novicami in tajnimi ukazi se vrne mladi palatin z Dunaja.

Košut pa je izrabil nedelavnost magnatske zbornice, da je stavil stanovom predlog, s katerim naj se odrečejo magnatski zbornici vsake nadaljne odločilne besede in državni zbor je smatrati, kakor da obstoji le iz ene hiše, in to so stanovi. Košut je dejal: če nočejo zborovati magnatje, v kar jih pozivljemo, in če se izgovarjajo na odsotnost palatina, je to samo pretveza, s tem pa dokazujejo, da se odpovedo sami pravici zborovanja. In stanovi so res sprejeli Košutov predlog. Ali že teden dni potem se vrne palatin z Dunaja, nekaj ur potem je bila sklicana seja in predložena spomenica na vladarja. Izdelala jo je zbornica stanov, ki je zahtevala poleg neodvisnosti od Dunaja še tiskovno svobodo, porotne obravnave in pa vsakoletno sklicanje državnega zbora v Pešti. Magnatje so molče sprejeli potom vzklika to spomenico, ker so znali, da je vsak odpor zaman in da bi šla opozicija celo s silo nad nje, če bi ne sprejeli te po Košutu izdelane reprezentacije na vladarja. Podpisali so jo, zapečatili in nato so sklenili, naj jo ponese kralju posebna deputacija in naj se ne odpošlje potom dvorne kancelije.

Vse to se je zgodilo dan potem, ko je zavihral nad Dunajem prapor svobode: revolucija. Košut je slavil triumfe in istega dne zvečer, 14. marca 1848 mu napravi požunska milica bakljado z godbo. Vo-

v svoji preveliki gorečnosti. Sicer pa smatramo vsa izvajanja kot teoretsko razpravo, ker vemo, da je zdaj prvo: izvojevati si enakopravnost, pravico.

Deželni zbor kranjski.

Dne 17. novembra se je vršila 7. seja.

Dež. glavar naznanja, da se bo zapisnik od sedaj naprej čital enkrat slovenski, enkrat nemški. Zapisnik se je nato tudi res prečital v obeh jezikih.

Poslanec dr. Krek predlaga, naj se slovenski zapisnik odobri, nemški pa ne. Sprejeto. Grof Barbo nekaj ugovarja.

Vložene so razne prošnje in predlogi, med njimi je samostalni predlog posl. dr. Ferjančiča in tovarišev za zgradbo ceste skozi Črno v kamniškem okraju do štajerske meje, barona Apfaltrerna nujni predlog za podporo kmetijski družbi, dr. Tavčarja in tovarišev predložitev zakonskega načrta za vodovod v Novem mestu, grofa Barbota in tovarišev nujni predlog za doklado dež. uradništva.

Nato poroča dr. Šušteršič o volilni reformi. Pri glasovanju so bile sprejete vse točke, deloma soglasno, deloma z večino klerikalnih glasov. Veleposestnikov pri glasovanju ni bilo.

Začetkom 8. seje se je zapisnik zopet prečital v slovenskem in nemškem jeziku. Poslanec Pogačnik predlaga, naj se odobri samo slovensko besedilo. Sprejeto.

Poslanec dr. Šušteršič utemeljuje nujni predlog, naj se nemški zapisniki sploh opuste, kažoč na postopanje Nemcev v štajerskem in koroškem dež. zboru. Za nujnost predloga glasujejo vsi slovenski poslanci.

Poslanec Hribar utemeljuje svoj predlog glede oprostitev po potresu poškodovanih poslopij od dež. naklad. Predlog se odkaže fin. odseku.

V imenu fin. odseka poroča grof Margheri o nujnem predlogu dr. Šušteršiča in tovarišev glede vodovodov in uravnave rek ter predlaga, naj se dež. odbor pooblasti, da sme za vodovode, za katere so načrti že izdelani in od ministrstva odobreni, kakor tudi za uravnave voda brez prejšnjega posebnega dovoljenja dež. zbora deželni prispevek izplačati. Predlog je podpiralo več poslancev, na kar je bil soglasno sprejet.

Za dež. odbornika iz kurije veleposestva je bil izvoljen grof Barbo, za namestnika pa bar. Apfaltrern.

V 9. seji dne 21. nov. zadene zapisnik zopet ista usoda. Ker se je prečital v slovenskem in nemškem jeziku, predlaga dekan Arko, naj se odobri samo slovensko besedilo. Sprejeto.

Dež. predsednik odgovarja na interpelacijo poslanca Fr. Arkota, da se meščanska šola v Postojni otvori prihodnje leto.

Poslanec Povše poroča o Šentjanški železnici. Soglasno se sprejme zakon glede izvršitve potrebnih del za osušitev ljubljanskega barja.

Poslanec Povše in tov. nujno predlagajo, naj se da brezobrestno posojilo Dolenjski iz melioracijskega zaklada.

jaki so bili sicer brez pušk, ali oblečeni so bili v parado in ob strani so imeli svoje dolge bajonete. Pod oknom hotela „pri zelenem drevesu“, kjer je stanoval Košut, so mu napravili podoknico. Igrali so Rakočijev marš, razvili so ogrsko trobojnico in klicali „živio ogrska neodvisnost!“ Zbralo se je na tisoče ljudstva in tem je govoril Košut, stoječ na balkonu hotela, dolg domoroden govor, ki je plamtel ljubezni do boja za svobodo.

In ko je nehal on, se je pomikal sprevod še pred hišo palatina.

Drugega jutra je odšla deputacija pod vodstvom palatina na Dunaj in ker so omahovali na dvoru z odgovorom, se je polastila opozicije nepopisna razburjenost. Košut je sklicel ljudski shod, ki je sklenil, poslati na Dunaj še eno deputacijo, da se zve, kaj se je pravzaprav zgodilo, ker ni palatina nazaj. Če pa nočejo ugoditi cesarski želji Madjarov, potem gredo ti sami na Dunaj, da žrtvujejo tam svojo kri in življenje za sveto stvar. V ta namen so pripravili že na Dunavu posebno ladjo. Ali Košutu ni bilo treba na Dunaj, kajti že prihodnjega dne se vrne deputacija s palatinom: kralj je dovolil in podpisal vse.

Opozicija je dobila s tem v roke svoje najmočnejše sredstvo, ki si ga je mogla želeti: tiskovno svobodo.

(Dalje prih.)

Samostalni predlog za slovensko vseučilišče v Ljubljani utemeljuje poslanec Hribar; predlog se odkaže upr. odseku.

Poslanec dr. Majaron utemeljuje samostalni predlog glede davčnih olajšav za nova industr. podjetja, ki se odkaže fin. odseku.

Za uravnavo vipavskih voda utemeljuje nujni predlog poslanec Božič.

Poslanec dr. Ferjančič govori za redno letno podporo mestni višji realki v Idriji. Predlog se odkaže fin. odseku. Nadalje utemeljuje samostalni predlog za zgradbo ceste skozi Črno do štajerske meje.

Poslanec dr. Krek predlaga v imenu ustav. odseka, naj se zapisnik piše samo v slovenskem jeziku. Grof Barbo seveda protestira. Poslanec Hribar pa predlaga k temu, naj dež. odbor avtonomnim uradom, koder prebivajo Slovenci, in ministrstvom dopisuje v slovenskem jeziku. Sprejet je bil odsekov predlog glede zapisnika, kakor tudi Hribarjev glede uradovanja. Glavar pa pravi, da se bo zapisnik pač pisal slovensko, a za nemške poslance da se bo napravil nemški prevod. Temu se je burno ugovarjalo.

V 10. seji dne 22. nov. je bil najprvo sprejet predlog posl. dr. Schöppla, naj se kočevski bolnišnici prizna značaj javnosti.

Zatem je zbornica odobrila zakon za vodovod v Kranju.

Deželni odbor ne bo več pobiral doklad od krošnjarske pridobnine. Tako se je sklenilo v 11. seji, ki se je vršila dne 23. t. m.

V tej seji se je tudi sklenilo, odpustiti 15 učiteljem povračilo petletnic, ki so jih preveč prejeli.

Grof Margheri je predlagal, naj se pooblasti dež. odbor, da iz melioracijskega zaklada izplača 40.000 kron za obnovevin vinogradov in da stopi v dogovor z vlado za primeren prispevek. Sprejeto.

Sklenilo se je dovoliti od 1. dec. t. l. deželnim uradnikom draginjsko doklado, in sicer 20% uradnikom nižjih razredov (do 1600 K plače), 16% onim, ki imajo 1600 do 2000 K, 10% od 2000 do 3200 in 8% onim, ki imajo več kot 3200 K plače.

Dr. Ferjančič je poročal o dovolitvi višjih priklad za cestne namene.

Dalje je poročal dr. Krek o prošnji vasi Radlek pri Blokah za vodovod, baron Apfaltrern o ženski bolnišnici v Novem mestu in je predlagal, da se dovoli za zgradbo 55.000 kron.

Zakonski načrt o prednostni zastavni pravici za vodovodno naklado v Ljubljani je bil odobren.

Poslanec Demšar je poročal o prošnji občine Črni vrh za okr. cesto od Polh. Gračca v Škofjo Loko, o zagradbi hudournikov Sora in Račeva.

Sprejet je bil nujni predlog poslanca Povšeta za zgradbo okr. ceste od Šmihela na dež. cesto v Žužemberk. Poročal je tudi o prošnji županstva Radomlje za uvrstitev obč. ceste Radomlje-Rova, obč. ceste Radomlje do drž. ceste na Viru med okr. ceste; o nujnem predlogu v zadevi ceste Trebeljno-Nemška vas in o preložitvi dež. ceste Litija-Pluskava med Litijo in Šmartnem.

Kriza na Ogrskem.

Splošen položaj.

Politične razmere na Ogrskem so danes precej nejasne, vsaj kar se tiče Košutovcev. Košut in Aponi sta že davno izgubila pravico, imenovati se resnim politikom. Obema ni nič drugega mar, kakor zasesti prva mesta in madjarizirati vse druge narode. Istih misli je seveda tudi grof Andrasi, Banfi itd. Da se jim posreči prvo ali drugo, je skoro popolnoma izključeno, kajti Fejervari dobiva danes vedno več privržencev. Odkrito povedano, pa je postal za obstoj drugih narodov na Ogrskem prav Fejervari bolj nevaren, kakor vsa Košutova stranka, ker je proti njemu težko nastopati. Ne glede na to, da ima armado za seboj — Fejervari prinaša ljudstvu volilno reformo, torej se mu je skoro nemogoče vstavljati, četudi se je javno izrekel, da hoče pristati, čim je na krmilu, na popolni madjarizaciji Slovanov, Rumunov in Nemcev. Brezdvomno dobi Fejervari na svojo stran tudi združene stare in nove desidente, ki so kakor znano, rudimenti bivše liberalne stranke. Nova stranka imenuje samo sebe „ustavoverno“, ker stoji „strogo“ na 1867 letni podlagi. Dosedaj so desidenti v Košutovi koaliciji. Ker služijo tretjeletniki — ki bi morali iti že s 1. oktobrom t. l. domov — še vedno pri armadi (ker se vsled dogodkov med vlado in Košutovci niso vršili letos nabori) in ker jih po postavi ne morejo siliti dlje, kakor do novega leta, ostati v armadi, sklicuje notranje ministrstvo vse nadomestne rezerviste z osemtedenskim vezbanjem z dne 27. decembrom pod zastavo. Ker pa kavalerija

nima nadomestnih rezervistov, ji bodo dodeljeni infanteristi. S tem menijo rešiti v ministrstvu vojaško vprašanje. No, za nekaj časa že gre.

Univerza zopet otvorjena.

Na budapeštanskem vseučilišču sta dve glavni struji med dijaštvom: ena je socialistično navdahnjena, druga pa narodno zagrizena, torej čestilka Košutove opozicije. Med temi so razmere napete do skrajnosti. Zadnjič so prileteli Košutovi vseučiliščniki nad rektorja šole in zahtevali, da nastopi z vso strogostjo proti socialističnim študentom, češ, da so žalili in zaničevali ti svoje „madjarsko“ čuteče kolege. Rektorju se je zdela stvar vendar preneumna in je dejal deputaciji, da naj odide. Ko ga niso dijaki ubogali, je odšel sam, ali ti „madjarsko“ čuteči gospodje so jo udrli za njim, grozili mu s palicami, psovali so ga in javno žalili. Vsled teh skrajno surovih dogodkov je bila univerza deset dni zaprta. Kazen nad temi, ki so se spozabili nad rektorjem na tak način, še ni izrečena, pač pa je relegiran iz univerze za vedno neki slušatelj socialističnega mišljenja, ker je baje trdil „o ogrski domovini neresnične stvari“.

Hrvatska.

(Sramota za našo monarhijo — ne, za ves civiliziran svet!) To, kar počenja naša vlada na Hrvatskem, prekosi celo Bismarkovo nasilnost. List za listom je konfisciran, vlada zapleni vse, svobodnega izražanja nikjer! S policijo in vojaki hoče zatreto novo gibanje, ki kritikuje grozne razmere pri upravi vlade na Hrvatskem. Kar ji ni všeč, zapleni! Dobili smo v roke številko „Novega Srbobrana“, ki ima komaj 50 vrstic čtiva, vse drugo je vlada konfiscirala. To je barbarstvo, zločin na telesu hrvatskega naroda, ljudem se krade pravica, povedati čisto resnico. Te razmere kriče tja do vladarja. Ali paso mar cesarjevi svetovalci tako nevedni ali tako zlobni, da nečejo podati svojemu gospodu, ki mu služijo, pravo sliko sedanje brezpravne dobe na Hrvatskem?

(V senci bajonetov.) Vse z nožem in puško! to je geslo današnje vlade na Hrvatskem. Stjepan Radić je hotel imeti na Odri kraj Zagreba političen shod, a na potu so ga zajeli žandarmi in mu pobrali vse, kar je imel pri sebi, celo po trgovskem ministrstvu izdelano etnografsko karto Ogrske, za katero ga je naprosilo naše uredništvo! Ali smo v peklu, ali na Hrvatskem?

(V Zagrebu teče kri.) Tiranstvo na Hrvatskem praznuje svojo zmagajo. Ban Pejačević je lahko ponosen na svoje somišljenike. Slava biču, spoštovanje nabrušeni sablji! Razburjenje proti madjaronom je veliko. V Zagrebu so bile velike demonstracije proti njim, glavnim voditeljem so pobili šipe na njih stanovanjih, na upravi madjaronskega „Dnevnega Lista“ so demonstranti poškodovali, kolikor so mogli. Vmes je posegla policija in orožništvo. Mnogo oseb je ranjenih. V uredništvo „Obzora“ je prinesel eden demonstrantov kos odlomljene sablje, ki je bila tako ostro nabrušena, da se je urezal ob njo član uredništva. Vseučilišče je zaprto. Šef policije dr. Mihičić je odstavljen. To, kar počenja danes vlada na Hrvatskem, ima samo en odgovor: oboroženje naroda. Z besedo potegovati se za pravico je prepovedano, torej ostane odprta samo še pot samoobrambe.

Mizar Vuk je na dobljenih ranah umrl, nad mestom je proglašeno obsedno stanje. Na pogibelj s tirani!

(Vseučilišče.) Hrvatski visokošolci so protestirali proti temu, da je dala vlada zapreti vseučilišče. Pozvali so jo potom posebne deputacije, da je s predavanji nemudoma pričeti. V podobnem smislu je poslal vladi posebno vlogo tudi profesorski zbor. Predavanja so se tako pričetkom tega tedna res pričela.

Dalmacija.

(Protest. Laško vseučilišče v — Trst.) V dalmatinskem deželnem zboru sta protestirala Binkini imenom Hrvatov in Salvi imenom Italjanov proti nasilju Vsenemcev napram na njih univerzah bivajočim Hrvatom oziroma Italjanom. Pri šolskem proračunu se je oglasil prvi za besedo dr. Tresić, ki je v skoro dveurnem govoru ostro napadal avstrijsko vlado posebno zaradi šolskih knjig in priznal potem, da imajo Italjani popolno pravico, zahtevati svoje vseučilišče v Trstu (Italjani glasno pritrujejo). ali res je tudi, da delajo oni Hrvatom in Slovencem velike krivice. (Škoda, da je izostalo tu pritrujevanje Italjanov.)

(Sporazumljenje med Srbi in Hrvat.) V Dalmaciji je že več časa prizadevanje nekaterih ondnotnih politikov, združiti Srbe in Hrvate. Ta namera se je dosegla zdaj v dalmatinskem deželnem

zboru, kjer sta se združila srbski in hrvatski klub. Srbom je priznana enakopravnost. Obenem so se izrekli i oni za združitev Dalmacije s Hrvatsko.

Bosna.

(Nov klerikalen dnevnik.) V Sarajevu ustanavlja nadškof Stadler klerikalen dnevnik za Bosno in Hercegovino. Razpisal je mesti dveh glavnih urednikov. Prvi dobi letnih 5000 K, drugi 3600 K. Ali ima pri tem tudi vlada kaj vmes, nam ni znano, gotovo pa je, da je klerikalen list za deželo, ki ima tako mnogo mohamedancev, najboljše sredstvo za razširjanje verskih preprirov. Nesrečno dete dobi naslov „Hrvatski Dnevnik“.

(Samostojnost sodišč.) V finančnem ministrstvu so rešili vprašanje glede samostojnosti bosanskih sodišč. Že s prihodnjim letom se ločijo sodišča od politične uprave. S tem jim je zagotovljen samostojen delokrog.

Srbija.

(Ramo ob rami s Črno goro in Bolgarijo.) Ministrski predsednik Stojanović se je izjavil, da pomenja njegova politika popolno sporazumljenje s Črno goro in Bolgarijo. Le trajno in iskreno medsebojno sporazumljenje more uresničiti parolo: Balkan balkanskim narodom!

(Bojovnik pod Črnim Jurijem.) V Nišu je umrl 117 letni Žikić, ki se je udeleževal še bojov za osvobodjenje Srbije pod Črnim Jurijem in Milošem. Kakor znano, je bil Črni Juri ded sedanjega srbskega kralja Petra I.

Bolgarska.

(Proti Turčiji.) Bolgarska nastopa vedno odločneje proti Turški. Pri adresni debati v sobranju je povdarjal ministrski predsednik, da je Turčija sovražna vsemu temu, kar je bolgarskega v Makedoniji. Če se oborožuje danes naša dežela in organizira naša vojska, se ne stori to le vsled tega, da se povzdigne s tem naš ugled pred Evropo, ampak v prvi vrsti vsled tega, da bo naposled mogoče rešiti makedonsko vprašanje! Bolgarska sicer noče izživati, ali vendar mora biti pripravljena za vsak slučaj. To notranjo organizacijo pa podpirajo tudi ugodne razmere z drugimi državami, zlasti s Srbijo.

Dogodki na Ruskem.

Kongres zemstev.

V Moskvi zborujejo zastopniki zemstev, da se izrečejo o novem vladnem programu, ki ga zastopa Vite s svojo osebo. Med zbranimi pa ni edinosti. V obče se pač naslanjajo na Viteja, ali mu ne zaupajo prav in bi mu radi podtaknili svoj liberalni program. Izmed zbranih so nekateri starokopitnega mišljenja, na skrajnem krilu so radikalni elementi, ki zahtevajo sodno postopanje napram tistim vladnim organom, ki so podpirali divjanje huliganov, popolno prostost vsem političnim ujetnikom itd. Hejden, ki je eden izmed srede, se obrača proti socialistom in prav tako proti starokopitnim. Vlada je pač uvidela svoj bankerot in zato je dala ustavo. Carjev manifest pa stoji na tako neomajanih tleh, da je vsak nastop socialistov in konzervativnih brez uspeha.

„Terorizem“.

Nekateri petrograjski liberalni listi so zelo ozlovoljeni nad terorizmom delavskih zvez, češ da je v Petrogradu cela diktatura voditeljev delavskega gibanja. Da pa je ta strah brez podlage, dokazuje že dejstvo, da se ni obnesel napovedani splošni štrajk tako, kakor so delavci želeli, „Arb.-Z.“ pravi celo, da se je akcija za štrajk ponesrečila. Koga so potem terorizirali? Res pa je, da so udrli člani delavskega sveta v tiskarno petrograjskega lista „Novoje Vremja“ in zaprli tam toliko časa drugo osebje, dokler niso sami natisnili 30.000 izvodov sedme številke svojega revolucionarnega organa, ki so jih odpeljali proti jutru na pripravljenih vozovih v varnost. Ko je zvedela o tem policija, je bilo seveda že prepozno.

Položaj v deželi.

S prav malimi izjemami se vrača mir v deželo. Nekatere univerze so zaprli do novega leta, da nimajo dijaki preveč prilike, shajati se in se podajati s tem v vedno večji radikalizem. V Moskvi so se vrnili vsi delavci v tovarne na delo, tako tudi v Varšavi, promet na železnicah je zopet v redu. V provinciji ni nikjer nemirov.

Kongres kmetov.

Poleg kongresa zemstev v Moskvi zborujejo tudi kmetški zastopniki, katerih je prišlo na kongres okrog dvesto. Gotovo je namreč, da mora priti v bližnjem parlamentu najprej na dnevni red agrarno

vprašanje, kajti v Rusiji ni nič manj kakor 98 milijonov kmetov.

Ruska Poljska.

Nad Poljaki je proglašen še vedno preki sod. To pa povzroča v deželi veliko nevoljo, zlasti proti Viteju, ki si ni znal drugače pomagati. Tudi so razne vesti ruskih listov, ki pravijo, da je Poljakom le na tem, da se odcepijo od Rusije, le gola sumničenja, kajti oni pristojne le na avtonomiji v okviru ruske države. Prav gotovo pa je, da more s takim postopanjem osrednja vlada razvneti Poljake tako, da zgrabijo naposled res za orožje. Mesto narodnega boja bi imeli potem boj za popolno svobodo.

Pismo iz Odese.

Za „Naš List“ poročal član samoobrambe, vsučiliščnik M., očitavec zadnjih dogodkov v Rusiji. Iz rusčine prevel T.

(Konec.)

Divjanje se vrši neprestano dalje. Ljudstvo je v strahu za svoje življenje. Tolpa napada celo rešilne vozove, vleče voznike s sedežev, se maščuje nad zdravniki.

Med tem deluje naša samoobramba, hočemo delati, a smo brez moči! Meščanstvo nam zaupa — a kazaki streljajo na nas!

Oddelki naših patrulirajo po mestu. Kjer srečamo huligana, obloženega s tujim blagom, ga primemo in odvedemo na univerzo. Tam mu odvzamemo plen in ko je izprašan, ga izpustimo. Kaj hočemo družega? In prigodilo se je potem, da so pripeljali enega celo po večkrat na šolo. Take smo zapirali v kleti in jim postregli, kakor smo najbolje mogli. Z dobrim vzgledom in ljudomilim obnašanjem smo jim hoteli pokazati, kako se razlikujemo mi od njih, študentje in inteligentni, ki nas nazivljejo oni svojim vragom.

Policije ni videti nikjer. Na cestah ni družega, kdor nima ravno opravka: saniteta, samoobramba, vojaki.

Med tem so gospodarili huligani v luki. Počasi so se pomikali v veliki tolpi naprej — tu jim pride nasproti voz, v katerem sedi mestni glavar Nejdhard. Voz obstoji pred „črno maso“ — in kaj se zgodi? Nejdhard se dvigne s sedeža in z ikonami (= svete podobe) blagoslavlja roparske čete huliganov! In ko se odpelje dalje, se vržejo huligani nad skladišča, plenijo, ropajo, razbijajo, požigajo.

Ker so iskale nekatere rodbine varstvo na univerzi, kjer je bilo prirejenih nebroj ležišč, je bila naša prva naloga, onemogočiti napad črne mase na „Hersonskajo“, v kateri stoji visoka šola. Vendar niso imeli huligani poguma, stopiti na tla, ki smo jih sklenili braniti do zadnje kaplje krvi. Če ne druge, tu bi padli in le preko naših mrtvih trupel bi bilo mogoče udrjeti v univerzo.

Šele na petek je bila izdana po glavarju Nejdhardu proklamacija na ljudstvo. Značilno zanj je, da ukazuje najprej nam, da odložimo orožje, kajti za varstvo hoče skrbeti zopet policija in huligane prosi, naj so mirni in se vzdržujejo vsake protipostavnosti. S tem je legaliziral dovolj očitno svojo zvezo z ropajočimi basjaki*.

Koliko je bilo ubitih v zadnjih dneh, natančnega števila ne morem povedati. Oblasti skušajo zakriti pravo število s tem, da pokopavajo padle in v bolnicah na ranah umrle po noči na skrivnem. Najmanj pa je 3000 žrtev ubitih in opasno ranjenih okrog 10.000. Takih, ki se zdravijo doma, ni mogoče sešteti. Tudi sebe z ranami na hrbtu, ki sem jih dobil pri padcu z ene strehe na drugo, eno nadstropje nižje ležečo, ne štejem med ranjence.

Nejdhardov oklic je imel nenavaden uspeh: huligani so se proti vsemu pričakovanju poskrili, na stražah stoji že policija. Šele nato smo odložili tudi mi svoje orožje.

Po mestu patrulirajo oddelki vojaštva in policajev. Na petek zvečer je. Kogar srečajo, ga pregledajo, če nima orožja seboj. In gorje mu, pri katerem najdejo samokres. Osvajajo ga s kopiti svojih pušk, z nogami in tirajo ga do prihodnje stražnice. Tam mu dodele še, kar manjka že na pol mrtvemmu...

Srečajo tudi mojega prijatelja. Hotel je slučaj, da je odložil prav prej orožje in zamenjal študentsko uniformo z angleško modo. Vendar se jim je zdel sumljiv. „Kaj si?“ ga vprašajo. — „Huligan!“ jim drzno odgovori. Razen nekaj zausnic se mu ni prigodilo nič hujšega.

V soboto v jutro vozi že tu in tam konjka (= tramvajski vozovi, ki jih vlečejo konji) po mestu.

* Kakor smo poročali že zadnjič, je Nejdhard že — odstavljen. To je torej edina kazen zanj, za sokrivca nešteti umorov in zločinov!

Ljudje prihajajo zopet iz hiš. Obljublajo se nam časopisi. Pogumnejši odpirajo svoje prodajalne. Policija opravlja samozavestno svojo službo. Meni pa šumi še vedno po ušesih klic umirajočega na cesti: „Tovariši, bojujte se proti temi, proti duševni reakciji! Bojujte se za kulturo... bojujte se... bojujte... ah...“

Štajersko.

Naše razmere v pravi luči.

Oprostite, če se komaj po dveh mesecih zopet oglasim. Človek dela, misli, se jezi in časa za pisanje vedno primanjkuje. Morda pa mi gre pero zaradi tega tako nerado v roke, ker Vam ne morem poročati nič veselega, nič — novega. Še vse je tako, kakor je bilo pred meseci, pred pol leta, lani: vse ničevo, vse prazno, dela nikjer! In zato nazadujemo. Dokazal sem Vam to zadnjič na podlagi števil.

Nas štajerskih Slovencev je skoro ravno toliko, kakor kranjskih in štirikrat več od koroških Slovencev. Med tem pa ko imajo kranjski Slovenci kar dva dnevnik, smo mi brez večjega lista. In še tisti, ki jih imamo, so izvečine brez stvarnega programa; da bi pa gojil kdo zedinjenje z drugimi Slovenci v eno skupino, tega ne smemo zahtevati od njih.

Strah me je, če opazujem naše politično gibanje. Možje, ki so nam stali včasih na čelu, so se umaknili na drugo poprišče. Tam sede mirno in prijetno, in spominjajo me na Prešerna: „iz pravn koval bom rumenjake“. Umaknili so se nazaj, odvrnili so se od ljudstva, in mlajšega, krepkega naraščaja nimamo. Naši bivši prvaki so pozabili, da je treba družiti znanje z delom, da je deliti prosveto med narod — morda pa se celo tega nikdar prav zavedali niso. In če pogledamo preko Save, na svoje sobrate po Kranjski, Primorski in Istri: nikjer ni moža, ki bi mu potožili svoje gorje, ki bi razumel naše propadanje, prišel k nam in nas popeljal iz tega dima, v katerem ne moremo več živeti. Manjka nam zraka, da bi dihali; manjka nam svobode, da bi mogli pohiteti z drugimi narodi v vrsto svetovnega boja. Tlačijo nas k tlom, zasramujejo, preganjajo — mi pa begamo kakor splašena čreda ovač, ki nima svojega pastirja. Naš narod ne ve kam, ne zna, kaj mu je početi, ne vidi, kaj se godi okrog njega in za politično življenje ne kaže nobenega smisla, kajti naši izobraženci ga puste tavati v temi. Ne pouče ga, ne izobrazijo. Posledica tega je brezbriznost našega naroda za slovensko stvar. In kar ima naše ljudstvo misli, te se prično in jeničajo s šovinizmom. Nestrpnost je še edina politična ideja, ki vpliva na maso. Za plemenitejša čuvstva ni vzgojeno. In ker se boje naši omikanci podrobnega neprestanega dela med narodom — in s tem kažejo tudi oni, da ne spadajo na svoja mesta — zato se ljudstvo od njih vedno bolj odtuja. Podivjanost in surovost nemških politikov pa praznuje svojo zmago.

Kaj čuda torej, če vzklikne marsikdo med nami: „Kaj pa hočemo s tem ljudstvom? Saj ni ž njim ničesar več opraviti. Mrtvo je in za javnost se ne zanima“. Res je, ali ti ne smejo pozabiti, da je njih naloga, izobraženih, vplivati na to polmilijonsko danes toliko kakor politično mrtvo maso in podati svoje duševne zaklade tudi narodu. Kdaj pa imamo pri nas kak političen shod? Nekaj mesecev pred volitvami, potem je pa vse več let tiho in mirno kakor v grobu. Mučna tišina vlada v našem političnem življenju. Odkar pa smo imeli ljudske tabore, je minulo že štirideset in več let. Tedaj je bilo vsaj navdušenje, zanimanje. In kjer je slednje, tam je storjen prvi korak, ki pelje navzgor. Ljudstvo je bilo tedaj entuziazmirano, polno ognja, a žal da niso razumeli tedanji naši voditelji toliko dušeslovja mas, da bi znali obrniti to vrvenje svojega naroda na pot gospodarske samosvojitve in politične organizacije. Le razvneti so znali ljudstvo, ne je pa voditi. Ali kakor tudi se neverjetno čuje, vendar je res: naši sedanji prvaki niti tega več ne znajo. Ljudskega tabora, kakor je bil n. pr. žalski, ali ljutomerski, ne spravijo nobenega več na noge.

Rad pripoznam, da so se razmere od tedaj nekoliko izpremenile. Ob ljudskih taborih so bili med najboljšimi agitatorji naši duhovniki. Bili so še na pravi poti: stavljali so narodnost pred interese svojega stanu. Danes pa jim je narodnost deveta briga, samo da skrbe za vero. Ali pa je s tem, kakor delajo, res kaj storjenega za njo, je vsaj zelo dvomljivo.

Kakor hitro stopi kdo na polje politike, postane sovražnik svojega ljudstva, če predpostavlja koristi svojega stanu narodu. Tu ni nobenih družih ozir, gre se samo voliti med ali — ali: srednje poti ni.

Kdor pa bi je iskal, bi pokazal že, s tem, da ne ve, kaj je svet.

Če pa so danes naši duhovniki le še oprode nemškega škofa, ki ne pozna druge skrbi na svetu, kakor služiti Rimu, potem se odpovedo že s tem svoji vodilni vlogi v slovenski politiki: če pa skušajo izrabljati politiko v svoje stranske namene, potem jim mora zastaviti pot naša politična organizacija.

Toda kaj sem dejal! Politična organizacija — kje jo imamo?! Kje imamo svoje komanderje, svojo armado, ki bi vstala na klic voditeljev kakor en mož proti — sovražnikom svojega ljudstva? Nimamo organizacije, nimamo naroda za seboj in zato smo brez moči! Slehern naš klic ljudstvu je kakor glas vpijočega v puščavi. Zaman se oziroma po trumah, ki bi stale za nami — kajti tudi mož nimamo, ki bi znali ali hoteli organizirati tako vojsko. S tem pa še ne trdim, da nimamo tudi nekaj zmožnih, da celo talentiranih mož v svoji sredi, ki bi mogli početi s takim delom.

Trebalo bi nam najprej političnega programa. Tega mi še danes nimamo, kakor ga sploh še vsi Slovenci pogrešajo. Nekaj praznih besed in golih fraz o narodnosti in domovini priča kvečjem o puholosti in duševnem uboštvu dotičnega politika, ne pa o našem programu. Ta bi mogel biti le plod proučevanja naših razmer, na drugi strani plod študiranja političnih ved: zgodovine, geografije, ekonomije itd. Naš program bi moral biti dvakratno utemeljen: znanstveno in z okolisčinami, v katerih živimo.

Da pa ne ostane naš program samo lepo vezana in zlato obrezana knjiga, v katero živ krst ne pogleda — je treba istočasno tudi politične organizacije. Če ne v drugem, vsaj v tem bi nam morala biti socialna demokracija učitelj. Le zato, ker ima ona tako železno in vzorno disciplino, ji je bilo mogoče spraviti z eno samo besedo, da, na en migljaj prezidija vse svoje somišljenike na noge. Ali kje imamo mi svoje predsedstvo, svoje zaupnike, poverjenike, svoje fonde, svojo literaturo? Popolno nezmožnost in neresnost naših dosedanjih politikov nam izpričuje tudi dejstvo, da nimamo na celem Spodnje Štajerskem niti ene politične brošure ali knjige, namenjene, da pouči in odpre oči našemu narodu za — politiko.

In zakaj ni naš narod požrtvovalen, zakaj ni dobiti slovenskih publikacij v vsaki slovenski hiši, naj je uborna ali bogata, v dolini ali na gori?

Ali ni to dovolj utemeljeno? Kako pa hočemo, da je naš narod požrtvovalen, če pa ne ve, zakaj se mu gre, kaj je sploh politika. Širši sloji so vendar popolnoma nedostopni idejam, za katere se borita recimo klerikalizem in liberalizem. Če ne interesiramo naroda na samem sebi, na tem, kar ga obdaja, to, česar mu je najprej treba — toliko časa tudi pojmlil ne bode, zakaj vruga naj hodi na shode, na volišče, zakaj naj se naroča na časopise. Toliko časa, dokler ne čuti naš narod sam potrebe, udeleževati se javnega življenja, ostane tudi vsak naš klic med ljudstvom brez odmeva. Da pa se navadi čutiti in razumeti boj za svobodo, za neodvisnost, za osamosvojitve, zato je treba stopiti k njemu, ga poučiti. Korak za korakom z izobrazbo pa stopa razumevanje za važnost in potrebo politike. Kakor hitro pa razume narod veliko idejo svobode, obrne sam hrbet demagogom okrog klerikalizma. — — —

Toda skoro bi pozabil. Saj imamo vendar svoje politično društvo „Naprej“. Moj znanec je je imenoval nekoč nedolžno devico in jaz mu moram pritrčiti. Delavnost „Napreja“ je namreč — toda, o kaki delavnosti niti govora. Ko se je šlo za celjsko gimnazijo, za slovensko vsučilišče, za volilno reformo itd. — vse vkup dva shoda! Brez organizacije, brez organske zveze spi spanje pravičnega. In ne bi je motil, da ni ravno naše edino — politično društvo.

Spričo vsega tega pa še nekateri mislijo, da napredujemo. Ni na mestu, da bi raziskavali, ali hočejo slepiti s tem sami sebe ali druge, resnica je le, da pada trdnjava za trdnjavo, da podlegamo nemškemu navalu na vsej črti. Pri nas kličejo: Svoji k svojim! Gospodarski se osamosvojimo! — ne stori se pa ničesar. Razdor, ki je nastal vsled klerikalne demagogije, skušamo zakriti na umeten način, da varamo s tem ne le sami sebe, ampak tudi druge; na umeten način hočemo gojiti „slogo“ med seboj, in nazadnje je tudi vsa naša politika le še — umetna fraza. Vitez Berks nam je živa priča temu. No, pa bil je vsaj dosleden in je stopil v zbornici med divjake; dvorni svetnik Ploj (Ptuj, kmet. občine), Robič (Maribor, kmet. občine) in rajni Žičkar (Celje, V. kurija) pa so šli med klerikalno slovensko-hrvatsko zvezo; v

Celju (mesto) smo propadli s 644 proti 725! Kako bo prihodnje leto, ne vemo.

Skoro pol milijona Slovencev na Štajerskem komaj štiri zastopnike v zbornici — to je plod naše politike! Volitve so takorekoč pred durmi, naši voditelji se zato niti ne zmenijo. V zadnjih trenutkih pa kličejo svoj ljubi narod k „zavedanju svojih dolžnosti“ in kar je podobnih pripravljenih, prav tako starih kakor obrabljenih praznih fraz. Gospodje, z vsem drugim prej, a s tem ne rešite Slovenstva na Štajerskem.

Primorsko.

„Edinost.“

Tako je naslov našemu političnemu društvu, ki je imelo pred ne dolгим svoj občni zbor. In pri tej priliki je povedal dr. Rybař, da ima društvo jedva 220 članov, od katerih plačuje komaj 150 letnino ubogih dveh kronic. To je torej za vse tržaško ozemlje naravnost sramotna številka, kajti imeti bi morali v društvu vsaj več tisoč članov, a jih je komaj dve sto. Društvo, ki bi moralo razpolagati z velikim strankarskim t. j. agitacijskim in volilnim fondom, ima be-raških 170 K premoženja. S tem denarjem pač kupimo lahko kravo ali mršavega konja, ne more pa nam biti v politične namene.

In zdaj nastane vprašanje: Kdo je kriv?

Naši socialisti — zdaj so si ustanovili celo svoje posebno tajništvo! — so na boljšem. Oni so vsaj organizirani in če bi imeli le 170 kron volilnega ali agitacijskega fonda in družega nič, bi jih bilo samih sram. Ali kar imajo, so si zložili sami. In če bi družega razen fonda ne imeli, bi gotovo tudi nikamor ne prišli.

Tržaški Slovenci imamo svojo hranilnico in posejilnico, svoj „Narodni dom“, ustanovili smo si tudi „Jadransko banko“, ki obeta vzlic temu, da je konglomerat češkega, slovenskega, hrvaškega in srbskega denarja, krasno uspevati — kako pa to, da nam drugje ne gre stvar tako, kakor bi si jo kdo želel. Če je mogoč na eni strani tak denaren promet, celo agilnost, kako pa to, da ima naše politično društvo „Edinost“ mesto nekaj tisoč le borih 200 članov?

Kdo je kriv? Ljudstvo?

Dovoljujem si prav skromen primer, ker se mi zdi, da mi kaže smer, kje mi je iskati odgovor.

Vse naše šole so organizirane po enem načrtu. Otroci, ki pridejo v šolo, se ne razlikujejo dosti po pameti. Ali jedva eden izmed stoterih. Prav iz lastne skušnje lahko povem, da tudi med vaškimi in mestjanskimi šolarji ni posebne razlike. K večjem v porednosti. Nadarjenost (ali vsaj to, kar mi nadarjenost imenujemo) je pa povsodi ista. In vendar, če primerjamo razrede posameznih šol, pa dobimo prav kmalu razliko: ti šolarji so bolj pozorni, pri pouku niso tako malomarni — drugje vlada med predavanjem popolno nezanimanje, otroci ne le da ne znajo ničesar, ampak hodijo tudi neradi v šolo. Kar nočejo blizu.

Odkod pa to dvojno, tako različno razpoloženje? Od česa zavisi?

Od učiteljev — pedagogov ...

Naš tujski promet.

V zadnjem času se je vendar pričelo tudi pri nas delovati zelo intenzivno za povzdigo tujskega prometa, ki je ravno za našo deželo velikanskega pomena. Žal, da se je toliko časa ta narodno-gospodarska panoga toliko zanemarjala, da so nas marsikateri kronovine daleč prehiteli ter v veliko škodo naše dežele povzdignile tujski promet na zelo visoko stopnjo. Pogrešali smo pri naših časnikarskih sotrudnikih one vnetosti, ki jo imajo nemški časnikarji za povzdigo tujskega prometa, kar svedočijo stalne rubrike o tujskem prometu, ki jih imajo nemški listi. Mi smo se vedno trudili kolikor mogoče posvečati tujskemu prometu največjo pozornost ter storili v tej zadevi, kolikor so nam dopuščale naše skromne sile. A tudi med Slovenci se je pričelo končno zanimanje za tujski promet, ki lahko postane za našo deželo bogat vir vedno naraščajočih dohodkov, ki bi lahko omogočil saniranje naših deželnih financ, ne da bi z nova obremenil davkoplačevalcev.

Pred nedavnim se je osnovalo „Društvo za povzdigo tujskega prometa“, ki pa je navezano na zelo skromna sredstva, s pomočjo katerih naj bi doseglo svoj cilj. O tem društvu je pisal „Neues Wiener Tagblatt“ pred nedavnim časom. V dotičnem dopisu se je trdilo, da procvitanje tega društva ni velike važnosti samo za našo deželo, ampak tudi za Dunaj in druge sosedne kronovine. Pisec piše:

„Kranjska ima poleg krasnih planinskih pokrajin z mikavnimi, divjeromantičnimi jezери tudi neko specijalitetu, katere nima nobena druga dežela, namreč raznovrstne podzemeljske jame, za katerih obisk bi se potrebovalo več dni. Tujeem bi bilo posebno priporočati „Postojnsko jamo“ in „Škocijansko jamo“ pri Divači.

Postojnska jama je sicer znana, a vendar ne tako, kakor bi morala biti. Cel obrat se je takorekoč šele pričel. Škocijanska jama ima sicer ves drug značaj kakor Postojnska jama, posebno Mohoričeva in Mariničeva jama, katerih ni treba umetno razsvetljevati. Povsod so velikanske divje ozke „doline“, tesni, slapovi i. t. d.

Žal, da so vse te krasote premalo znane in da je za njih obisk premalo udobnosti. A saj se da to vse izboljšati.

Jame si lahko ogledamo v pol ali v celem dnevu (iz Ljubljane). Pomanjkanju hotelov se je z otvoritvijo hotela „Union“ vsaj deloma odpomoglo, ker ima taisti kakih sto sob; ljubljanski Grad je kupila mestna občina. Vrše se posvetovanja o prenovljenju Gradu in o napravi vzpenjače, kar vse bode gotovo povzdignilo tujski promet. Razgled z Gradu je prekrasen in zelo obsežen.

Kako krasna je Škocijanska jama, svedoči sledeče: Pred nekaj leti je v to jamo napravilo izlet „Deutsch-österreich. Alpenverein“. Pri tej priliki je predsednik švicarskega planinskega društva navdušeno govoril o čudesih, ki jih je tu videl. Med drugim je rekel, da bi si Švicarji čestitali, ako bi bila taka naravna čudesa last njihove dežele. Gotovo bi se tam sezidali hoteli, ki bi pospeševali tujski promet. Neki Amerikanec je menda hotel Postojnsko jamo vzeti v najem, kar dokazuje, da je tu širno polje za tujski promet. Žal, da Kranjci in Avstrijci tega še vedno ne spoznajo.

V resnici pa ta čudesa niso važna samo za Kranjsko, ampak za vse avstrijske dežele, osobito pa za tujski promet mesta Dunaja. Kdor hoče obiskati te jame, mora prepotovati druge dežele in iti skozi druga mesta. Dočim je planine mogoče pohajati le v poletju, je mogoče v te jame tudi v drugih letnih časih, da, celo v najhujši zimi. Tisoči onih, ki imajo veselje do potovanja, ne vedo, kam naj se obrnejo v bodočem letu. Le malo jih je od teh, ki pridejo na Kranjsko, da vidijo naravna čudesa, kakršnih ni videti nikjer na svetu. In zakaj to? Zato, ker množina niti ne ve za ta čudesa. Švica izda vsako leto v svrhu povzdige tujskega prometa za reklamo milijon frankov. To je svota, kateri se naravnost čudimo. Vse deželne zveze za povzdigo tujskega prometa v Avstriji, na čelu ona Dunaju, bi mogle v lastnem interesu poleg priporočanja lastnih znamenitosti omenjati tudi naravna čudesa Kranjske. Že večkrat se je govorilo o središču vseh deželnih zvez v Avstriji. Prepričani smo, da bi to središče tujski promet Avstrije lahko izredno povzdignilo, če bi opozarjalo tudi na imenovane znamenitosti Kranjske, ki ga nimajo para.“ Tako dopisnik „Wiener Tagblatt“.

K temu bi bilo še pripomniti: Kranjsko s svojimi jamami, posebno s Postojnsko jamo je smatrati kot središče tujskega prometa avstrijskih dežel. Pri Postojnski jami je država tudi soupravnica. Radi tega je uvaževati troje: deželo kranjsko, avstrijska mesta in kronovine. Z ozirom na zadnje, to je na avstrijska mesta in kronovine ter državo ima dežela, oziroma, faktorji, ki delujejo za povzdigo tujskega prometa posebno pravico do posebne in izdatne državne subvencije za propagando tujskega prometa.

Švicarji se morajo posluževati že umetnosti, da priklenejo nase ptujce, saj delajo že na mnogih krajih vzpenjače in gorske železnice. Dežela Kranjska pa ima take specijalitetu, kakršnih ni nikjer. V Švici, provzročea tujski promet kakih 120 milijonov kron prometa. Kranjska bi morala razmeroma imeti: okoli 17 milijonov K prometa, ako bi toliko storila za tujski promet, kakor stori Švica. Seveda bi morali vsi poklicani činitelji sodelovati, da bi se dosegel tak promet. Predvsem je to dolžnost dežele, torej deželne zbornice. Subvencija države, ki znaša za celo Avstrijo 70.000 kron, bi jedva zadostovala za Kranjsko. Ako bi se hotelo delovati tako racijonalno, kakor se dela v Švici, bi morala dati Kranjska v razmerju s Švico na leto 60 tisoč kron samo za reklamo. Uspeh tujskega prometa bi prišel v korist celi deželi, zato je bi deželni zbor lahko brez vseh pomislekov dovolil izdatno svoto za povzdigo tujskega prometa.

In še drug faktor je, ki je zelo važen in na katerega bode treba vplivati z vsemi močmi. To je južna železnica. Treba jo bode pripraviti do tega, da bode promet omogočila in podpirala, saj bode to tudi njej sami na korist. Zares neumljivo nam je, zakaj

južna železnica, ki je Opatijo takorekoč ustvarila, postojnske in škocijanske jame ne vpoštevata in svojega prometa ne prilagodi tem razmeram. Opatijska okolica je nadomestljiva, imenovani jami pa ne. Čudom se moramo čuditi, da južna železnica niti najpreprostejše udobnosti ne pripravi obiskovalcem teh jam, saj ne napravi niti preproste verande na peronu postojnskega kolodvora in ne preskrbi zadostnega števila železniških voz o svečanostnih prilikah ob pohodu Postojnske jame. Južni železnici ne pridejo niti na misel abonma-vožni listki, kakršni so vpeljani v Švici. To so po našem mnenju stvari, za katere naj bi se naši poslanci z vsemi silami zavzeli. Pri deželnem zboru so se konstituirali razni gospodarski odseki. Enega pa pogrešamo, in ta je: odsek za povzdigo tujskega prometa, ki naj se čim preje izvoli. Po našem mnenju to niso idealni načrti, ker temelje na številkah. Ta zadeva je tako vitalnega pomena za našo deželo, kakor malokatera, ker ima naša dežela dve tako privlačni točki, kakor nobena druga. Ne moremo si kaj in ne šteje naj se nam v zlo, če se nam zde naši ljudski zastopniki premalo podjetni, da ne ustvarijo prometa, ker računajo le z že obstoječimi dejstvi.

Naše mnenje je, naj se deželni zbor z vso resnostjo loti akcije za povzdigo tujskega prometa na Kranjskem.

Nedavno je bilo v železniškem ministrstvu pod predstvom ministerijalnega svetnika dr. Röllla posvetovanje, pri katerem se je letos prvokrat razgovarjalo o zadevah, ki so v zvezi s povzdigo tujskega prometa. Posvetovanja so se udeležili odposlanci finančnega ministrstva, namestništva Tirolske in Predarlške, dunajskega magistrata i. t. d., kakor tudi odposlanci mnogih prometnih uprav, edino zastopstvo komisije Postojnske jame ni bilo navzoče. Koncem tega posvetovanja se je temeljito razpravljalo o vprašanju, na kak način pridobiti sredstva, ki so potrebna za večje akcije v svrhu povzdige tujskega prometa. Pričelo se je razmotrivati o ideji, bi li ne kazalo v ta namen uvesti posebno naklado, morebiti z ono za doneske k trgovinski zbornici?

Ali ne bi bilo mogoče, da bi ravno Kranjska prva sprožila to velevažno akcijo ter bi se posvetovala o tem činu samopomoči in ga izkušala izvesti? Ako se že ministrstvo bavi s takimi mislimi v povzdigo tujskega prometa, koliko bolj je v to poklicano deželno zastopstvo, osobito ono Kranjske, ker od drugod ni upati zboljšanja blagostanja.

Tujski promet je dandanes velik narodno-gospodarski činitelj, katerega važnost narašča od dne do dne. In da se dosežejo v resnici veliki uspehi, morajo sodelovati združene moči pod uradnim vodstvom, ne pa društvo, ki razpolaga z najprimitivnejšimi sredstvi, katera si mora šele priboriti z velikimi težavami.

Končno opozorimo še slovenske finančne kroge, bi li ne bilo mogoče osnovati konsorejjev, ki bi gradili hotele, potem bi se ne moglo jadikovati, da tujei odneso največ dobička od tujskega prometa, potem bi se jim kapital obrestoval višje nego po 4 odstotke. „Gorenjec“.

Doma in drugod.

Osebnosti. Dež. odbor je dodelil upok. tajniku g. Jos. Pfeiferju naslov dež. svetnika in mu povišal pokojnino, g. dež. svetniku Zamidi pa naslov in značaj dež. nadsvetnika, dalje je imenoval g. Klinarja za dež. stavb. svetnika, g. dr. Zbašnika za dež. svetnika in g. I. Pogačnika za dež. blagajnika.

Vsled notice v reškem „Novem Listu“ so bili nekateri mnenja, da stoji za našim listom eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva. Naj izjavljamo, da ni stopil „Naš List“ niti z radikalno niti s kako drugo strujo v zvezo kot celoto, ker mi hodimo povsem prosto pot, nismo vstopili torej v službo kake stranke ali struje. S tem pa še seveda ni rečeno, da bi kdo te ali one struje ne mogel vstopiti med sotrudištvo. Obratno. S tem je ravno pot vsem odprta, ker nismo nikamor vezani.

Naš dopisnik nas prosi potrpljenja, češ: tako perfidnost, kakor jo porablja Rasto Pustoslemšek v svoji izjavi, je pa treba res korenito dokazati. Ljudje, ki jim je po prof. Kundmannu dokazan „ein gewöhnlicher Zeitungstratsch“ — torej navadna laž! — še vedno nimajo dosti!

V odsek za slovensko narodno pesem je ministrstvo naprosilo naslednje gospode: dr. Murko, dr. Štrekelj, Matej Hubad, J. Kokošar, Jožef Križman, Gabrijel Majcen, Fran Milčinski, Luka Pintar, J.

Scheinigg, Anton Stritof in dr. Tominšek. Deželna vlada kranjska je v to komisijo imenovala g. Frana Levca.

Iz Novega mesta. (Dopis.)

— Svetilke pri kmet. šoli na Grmu. G. Zure, kot župan občine Šmihel-Stopiče se tem potom z vso dostojnostjo prosi, naj nam blagovoli pojasniti: 1. Ali je njemu znano, da je kmetijska šola na Grmu last Kranjske dežele in nima ta šola brez višjega dovoljenja res ničesar iskati pri občini v Kandiji? 2. Na podlagi katerega „občinskega reda“ se je kmetijski šoli na Grmu dovolila naprava svetilke iz občinske blagajne? Upamo vsi tisti Kandijci, ki kljub svojim upravičenim prošnjam za napravo nujno potrebnih svetilk po zasluženju modrega občinskega odbora še sedaj tavamo v temi zmot večno blatno pot, da nas nevedneže vsaj poučite, kar Vas zgoraj prav ponižno prosimo.

— Storjena obleka nesme zunaj viseti, to je najnovejši ukaz nekega občinskega organa v Novem mestu v 20. stoletju po Kr. O tem ukazu še izpregovorimo.

— Luč in kamen „na Kamnu“. Naša pšica naperjena ni proti dvornemu svetniku — marveč proti županstva našega klevetniku. Kamen se izpred „Kamna“ s'cer počasi zdaj umiče — ali tema proti bolnici večkrat „bodi luč“ še kliče.

— Odkod ime grad „na Kamnu“? Ker pred njim — če hodiš, ali voziš se v mesto — skoro metre tri od jarka kamen sega vprek čez cesto.

Poštenje „Slovenskega Naroda“. „Rdeči prapor“ piše: „Prešernov spomenik“, ki so ga izdali „Naši zapiski“, je bil razposlan raznim slovenskim časopisom v objavo in oceno. Med drugimi ga je prejel tudi „Slov. Narod“, glasilo slovenske „inteligence“, objavil pa ni tega. Navadna časnikarska poštenost veleva, da vsak list objavi

in naznani vse publikacije, ki so mu bile poslana na ogled in oceno. „Slovenski Narod“ pa ni toliko pošten! Iz kakšnih ozirov je zamolčal poslani in sprejeti „Prešernov spomenik“ — ne raziskujemo. Le konstatujemo njegovo nepoštenost! Omenjamo hkratu, da je objavil in ocenil — četudi po svoje — „Prešernov spomenik“ celo „Slovenec“, kateri je pa naročen na „Naše zapiske“, da torej ni prejel redakcijskega. Sicer se je pa „Našim zapiskom“ že v I. letniku primerilo, da je „Slovenski Narod“ zamolčeval poslano mu številke. Poučno je vse to za našo javnost — zato ji pripovedujemo o časnikarski poštenosti „Slov. Naroda“. Da pa „Slov. Narod“ ne bo mislil, da je s svojim zatajevanjem „Preš. spomenika“ oviral razpečavanje te publikacije, mu povemo, da je le prav malo izvodov še na razpolago, dasi se je tiskalo še enkrat toliko številok kakor običajno. Veljava in vpliv „Slov. Naroda“ sta pač že toliko uničena po slovenskem svetu, da s svojim zamolčevanjem ta list ne ubije nobene nove akcije več. In to je zdravo za pametni razvoj slovenskega ljudstva!

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani vsem svojim podružnicam. Dvajseto družbino leto 1905. se bliža svojemu koncu in gotovo bi bilo častno za naše podružnice, ko bi mogli trditi: Družba je imela ob svoji dvajsetletnici 151 delujočih podružnic — niti jedna izmed njih ni spala. Žal, da te sodbe glavno vodstvo ne more izreči še letos v „Koledar-Vestniku“ za 1906. leto. A veliko pa nam je do tega, da se v prihodnjem „Koledar-Vestniku“ za 1907. leto z večjimi prispevki kakor je bilo to do sedaj, izkažejo vsaj one podružnice, ki so to letošnje leto delovale tako, kakor jim je velevala njih domorodna ljubav. Zato prosimo vse svoje podružnice in njih častite odbore, da sigurno še pred potekom tega leta — to je pred 31. decembrom 1905. — vpošljejo vse svoje prispevke, ki so jih nabrale za letos in svoje even-

tualne blagajniške preostanke od prejšnjih let v vodstveno blagajnico c. kr. poštno hranilnega urada. Preostajajoče položnice pa naj se ohranijo blagovoljni prihodnji vporabi. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Ferd. Lev. Tuma:

„V znamenju življenja“

Cena K 1.50, po pošti K 1.60. — Naroča se pri L. Schwentnerju v Ljubljani in v tiskarni A. Slatnar v Kamniku.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9.60, boljše vrste K 12.—, belo puhasto naskubljeno K 18.—, K 24.—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30.—, K 36.—. Razpošilja se franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštnini.

Benedikt Sachsel, Lobes 369. Pošta Plzen, Češko.

Lekarnarja A. THIERRY-ja

BALZAM pristen le s trgovskosodno registr. zeleno varstveno znamko z mano.

Najstarejše domače sredstvo zoper prsne in pljučne bolezni, kašelj, izmečke, želodčni krč, vomanjanje teka, pehanje iz želodca, zoper zgago, napanjanje, telesno zaprtje, influenco, za rane, zobne bolečine itd. Poštno prosto do vsake poštne postaje z zabojčkom: 12 malih ali 6 velikih steklenic 5 kron, 60 malih ali 30 velikih 15 kron.

Edino pristno **centifolijsko mazilo** (iz vrtnice „rosa centifolia“).

To mazilo izvrstno deluje zoper vnetje. Pri vseh, še tako zastarelih bolečinah, poškodbah, ranah ima gotov uspeh, ali pa olajša bolečino. S poštnino, poštno spremnico in z zavojem vred veljata 2 lončka K 3.60. Pristno le iz lekarnarje „pri angelju varhu“ A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatecu, kamor je pošiljati naročila.

Popolno prepričanje o nenadomestljivosti teh sredstev dokazujejo Vam zvezki z več tisoč zahvalnimi pismi, ki se pridenajo vsaki pošiljati balzama zastoj ali pa se na željo posebej dopošljejo.

Pozor! Čitaj! Bolnemu zdravje!

Pozor! Čitaj! Slabemu moč!

Pakraške kapljice in slavonska zel

to sta danes dve najprijateljnejši ljudski zdravili med narodom, ker ta dva leka delujeta gotovo in z najboljšim uspehom ter sta si odprla pot na vse strani sveta.

Pakraške kapljice delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, bolesi iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse bolesi na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti bolesi maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši.

Naj vsakdo naroči in naslovi: 18

Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 106, Slavonija.

Denar se pošilja naprej ali s poštnim povzetjem. Cena je sledeča (franko na vsako pošto):
 12 stekleničic (1 ducat) 5.— K } 48 stekleničic (4 ducate) 16.— K
 24 stekleničic (2 ducata) 8.60 „ } 60 stekleničic (5 ducator) 18.— „
 36 stekleničic (3 ducate) 12.40 „ } Manj od 12 stekleničic se ne razpošilja.

Slavonska zel se rabi v vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti sušici, proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodenju, kataru in odstranjuje goste sline ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsnih in pljučnih bolečinah.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):
 2 originalni steklenici 3 K 40 h; 4 originalne steklenice 5 K 80 h;
 6 originalnih steklenic 8 K 20 h.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom:

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu 106, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal.

Priporočajte povsod „Naš List“!

Vsak dobi en mesec dni brezplačno

- „Naš List“, „Slov. Gospodinjo“ in „Ježa“, kdor kupi 1 kg ekstrakta „Panonski biser“
- „Naš List“, „Slov. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“, kdor kupi 2 kg ekstrakta „Panonski biser“
- „Naš List“, „Sl. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“, „Ljub. Zvon“, kdor kupi 3 kg ekstrakta „Panonski biser“

Nealkoholni ekstrakt „Panonski biser“

daje pomešan — 1 del ekstrakta s 7—10 deli sveže vode — najboljšo najprijetnejšo nealkoholno pijačo „Panonka“.

Izvrstna kakovost! Izvanredno nizka cena!
 1 liter pijače pride na 20—25 vinarjev.

Cena ekstrakta s posodo vred: 1 kg 2 kroni, 2 kg 5 kron, 3 kg kron 7.20, 5 kg kron 11.50

Nepoškodovane steklenice se vzamejo 2 kg-ne za 1 krono, 3 kg-ne za K 1.20 in 5 kg-ne za K 1.60 franko nazaj.

Ekstrakt naj se shranjuje dobro zamašen na hladnem prostoru.

Da se kar največ zniža poštnina, je najumestneje naročiti na enkrat 3 kg ekstrakta. Da bode mogoče liste redno in pravočasno pošiljati, naj se blagovoli poslati denar ob enem z naročilom; na ta način se prihrani tudi poštno povzetje, ki bi pri tako malih zneskih jako občutljivo podražilo pijačo. V naročilu mora biti navedeno, kak list dotičnik želi imeti.

Zaloga nealkoholnih pijač „Abstinencija“

Ljutomer Štajersko.

Tiskovine

za industrijo, trgovino in obrt od navadnega trgovskega zavitka do obširnega cenika. Tisk umetniških razglednic. Postrežba točna.

TISKARNA KNJIG IN UMETNIN A. SLATNAR V KAMNIKU

IZVRŠUJE NAJRAZNOVRSTNEJŠE ENO- IN VECBARVNE TISKOVINE IN SPREJEMA V TISK TUDI NAJOBSEŽNEJŠA DELA. □ □ IZVRŠITEV VEDNO □ PRIZNANO LIČNA IN PO ZMERNIH CENAH. □

Založništvo

„Našega Lista“ s prilogo „Kamničan“ in „Slov. Gospodinja“ ter „Oglasnika“. Trgovina s papirjem in pisalnimi potrebščinami. Knjigoveznica.